

Głosowanie w Sejmie Rzeczypospolitej Polskiej

1. Głosowanie

1.1. Definicja pojęcia

Głosowanie jest jedną z technik podejmowania rozstrzygnięć przez organy kolegialne (np. Sejm, Senat, Radę Ministrów) lub zgromadzenia.

Termin ten oznacza, iż dana grupa osób przez indywidualny akt wyrażenia woli każdego z jej członków dokonuje wyboru jednej lub kilku spośród przedstawionych propozycji czy możliwości, bądź też od takiego wyboru się powstrzymuje.

Uzyskanie odpowiedniej liczby głosów jest warunkiem nadania mocy wiążącej rozstrzygnięciu podjętemu w głosowaniu.

1.2. Kworum (*quorum*) - definicja pojęcia

Zasadnicze znaczenie dla obliczania wyniku głosowania ma określenie jego podstawy (punktu odniesienia). Należy ustalić liczbę członków ciała kolegialnego, których obecność jest konieczna, aby podmiot ten mógł podejmować wiążące prawnie rozstrzygnięcia. Można więc przyjąć, że kworum to warunek oznaczający zdolność podmiotu zbiorowego do działania.

Najczęściej stosowanym rozwiązaniem przy ustalaniu kworum jest **odniesienie do ogólnej liczby wszystkich uprawnionych do uczestniczenia w głosowaniu**.

W polskim prawie parlamentarnym wymagania kształtujące kworum są zróżnicowane tylko w zależności od tego, czy dotyczą głosowań w izbach parlamentu, czy w komisjach.

- Zgodnie z treścią przepisów Konstytucji¹ ustalających kworum podczas posiedzeń plenarnych Izby (np. art. 120, art. 121 ust. 3, art. 125 ust. 2, art. 154 ust. 2 i 3, art. 155 ust. 1), minimalna liczba obecnych posłów, warunkująca ważność podjętych przez Sejm ustaw i uchwał, stanowi **co najmniej połowę ogólnej liczby posłów**, tzn. 230 (460:2=230).

- Sejm rozstrzyga większością głosów obecnych posłów - **bez wskazania kworum** wniosek formalny w sprawie zamknięcia listy mówców, odroczenia lub zamknięcia dyskusji, ograniczenia czasu przemówień, stwierdzenia kworum, przeliczenia głosów (podstawa: art. 109 ust. 4 Regulaminu Sejmu).²

- Dla posiedzeń komisji sejmowych kworum stanowi **co najmniej 1/3 ogólnej liczby członków komisji**, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 84 ust. 2 regulaminu Sejmu). I tak np. art. 18 ust. 2 ustawy o sejmowej komisji śledczej³ zakłada, że komisja może wystąpić ze wstępnym wnioskiem o pociągnięcie do odpowiedzialności konstytucyjnej, jeżeli podejmie go większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy liczby członków komisji.

Po stwierdzeniu kworum, **wymagana większość będzie zatem ustalana od liczby posłów biorących udział w głosowaniu w Sejmie, przy spełnieniu warunku, że głosuje co najmniej połowa ich ustawowej liczby** (w komisji - 1/3 jej członków).

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483).

² Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 r. - Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity M.P. z 1998 r. Nr 44, poz. 618 z późn. zm.).

³ Ustawa z dnia 21 stycznia 1999 r. o sejmowej komisji śledczej (Dz.U. Nr 35, poz. 321).

1.3. Przesłanki przeprowadzenia głosowania.

Po zamknięciu dyskusji Marszałek Sejmu oznajmia, że Sejm przystępuje do głosowania.

Od tej chwili można zabierać głos tylko dla zgłoszenia lub uzasadnienia wniosku formalnego o sposobie lub porządku głosowania i to jedynie przed wezwaniem posłów przez Marszałka do głosowania (art. 113 ust. 1 Regulaminu Sejmu).

1.4. Formy głosowania

Głosowanie jest jawne i odbywa się przez:

- **podniesienie ręki przy równoczesnym wykorzystaniu urządzenia do liczenia głosów,**
- **użycie kart do głosowania podpisanych imieniem i nazwiskiem posła** (głosowanie imienne).

W razie niemożności przeprowadzenia głosowania przy wykorzystaniu urządzenia do liczenia głosów, Marszałek Sejmu może zarządzić głosowanie przez podniesienie ręki i obliczenie głosów przez sekretarzy.

O przeprowadzeniu głosowania imiennego decyduje Sejm większością głosów na wniosek Marszałka Sejmu lub na pisemny wniosek poparty przez co najmniej 30 posłów. Głosowanie imienne odbywa się przy wykorzystaniu przygotowanej w tym celu urny; posłowie kolejno, w porządku alfabetycznym, wyczytywani przez sekretarza Sejmu, wrzucają swoje kartki do urny. Otwarcia urny oraz obliczenia głosów dokonuje pięciu, wyznaczonych przez Marszałka Sejmu, sekretarzy Sejmu.

1.5. Wyniki i reasumpcja głosowania

Wyniki głosowania ogłasza Marszałek Sejmu.

Wyniki głosowania imiennego Marszałek ogłasza na podstawie protokołu przedstawionego przez sekretarzy Sejmu dokonujących obliczenia głosów.

W razie, gdy **wynik głosowania budzi uzasadnione wątpliwości**, Sejm może dokonać **reasumpcji głosowania** na pisemny wniosek co najmniej 30 posłów, zgłoszony wyłącznie na posiedzeniu, na którym odbyło się głosowanie. Reasumpcji głosowania nie podlegają wyniki głosowania imiennego.

1.6. Rodzaje większości

1.6.1. Konstytucja wprowadza cztery przypadki, w których większość liczona jest od **ustawowej liczby posłów** (tzn. 460):

- uchwała Sejmu w sprawie skrócenia kadencji izby podjęta większością co najmniej $\frac{2}{3}$ głosów ustawowej liczby posłów, tzn. $\frac{2}{3}$ z 460, czyli co najmniej 307 głosów (art. 98 ust. 2),
- uchwała Sejmu o pociągnięciu członka Rady Ministrów do odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu podjęta większością $\frac{3}{5}$ ustawowej liczby posłów, tzn. $\frac{3}{5}$ z 460, czyli 276 głosów (art. 156 ust. 2),
- uchwała Sejmu o wyrażeniu Radzie Ministrów wotum nieufności podjęta większością ustawowej liczby posłów, tzn. $50\% + 1$ głos z 460, czyli 231 głosów (art. 158 ust. 1),
- uchwała Sejmu o wyrażeniu ministrowi wotum nieufności podjęta większością ustawowej liczby posłów, tzn. $50\% + 1$ głos z 460, czyli 231 głosów (art. 159 ust. 2).

1.6.2. Zgodnie z Konstytucją również dla następujących rozstrzygnięć **Zgromadzenia Narodowego** większość liczona jest od ustawowej liczby członków :

- uchwała o uznaniu trwałej niezdolności Prezydenta RP do sprawowania urzędu ze względu na stan zdrowia podjęta większością co najmniej $\frac{2}{3}$ głosów ustawowej liczby członków ZN, tzn. $\frac{2}{3}$ z 560, czyli co najmniej 374 głosy (art. 131 ust. 2 pkt 3),
- uchwała o postawieniu Prezydenta w stan oskarżenia podjęta większością co najmniej $\frac{2}{3}$ głosów ustawowej liczby członków ZN, tzn. $\frac{2}{3}$ z 560, czyli co najmniej 374 głosy (art. 145 ust. 2).

1.6.3. W pozostałych przypadkach większość liczona jest od **ogólnej liczby posłów biorących udział w konkretnym głosowaniu, de facto - od sumy wszystkich oddanych przez nich głosów.**

W świetle uproszczonej kwalifikacji, większość wymagana dla podjęcia uchwały (uchwalenia ustawy) może być określona jako:

- **większość prosta** w postaci:
 - **większości zwykłej** (względnej),
 - **większości bezwzględnej**
- **większość kwalifikowana.**

Istota większości prostej - zwykłej (względnej):

Uchwała (ustawa), dla której norma prawna żąda tylko zwykłej większości głosów, będzie uchwalona, **gdy głosów "za" - jest więcej niż głosów "przeciw"**. Głosy tych członków ciała kolegialnego, którzy oświadczyli, że **"wstrzymują się od głosu"** zostają **pominięte**. Przed głosowaniem zatem nie można ustalić, ile uchwała (ustawa) musi uzyskać głosów "za", aby była uznana za podjętą. Liczba ta wynika z przebiegu głosowania, bo jest ona zależna od liczby głosów tych, którzy wstrzymali się od głosowania.

Przykładowo, Konstytucja przewiduje wymóg **zwykłej większości głosów** w następujących sprawach:

- uchwalanie ustaw, jeżeli Konstytucja nie przewiduje innej większości (art. 120 zdanie pierwsze oraz art. 115 regulaminu Sejmu),
- podejmowanie uchwał, jeśli ustawa lub uchwała Sejmu nie stanowi inaczej (art. 120 zdanie drugie oraz art. 115 regulaminu Sejmu),
- udzielenie Radzie Ministrów wotum zaufania (art. 155 ust. 1),
- wyrażenie Radzie Ministrów wotum zaufania (art. 160),
- udzielenie Radzie Ministrów absolutorium (art. 226 ust. 2).

Istota większości prostej - bezwzględnej: Uchwała (ustawa) będzie zaakceptowana, **gdy suma głosów oddanych "za" jest większa od sumy pozostałych głosów, tzn. "przeciw" i "wstrzymujących się"**. W tym wypadku głosy "wstrzymujące się" są brane pod uwagę i utrudniają uzyskanie większości, gdyż sumują się z głosami "przeciw".

Stwierdzenie, iż dla zwycięstwa potrzeba **"50% + 1" oddanych głosów jest prawdziwe wyłącznie przy parzystej liczbie oddanych głosów**, np. $360 : 2 = 180 + 1 = 181$. Z całą pewnością liczba 181 jest pierwszą liczbą całkowitą większą od połowy liczby 360.

Zgodnie z zasadą niepodzielności głosu, **dla nieparzystej liczby oddanych głosów** stosuje się metodę obliczania większości bezwzględnej przez **podanie pierwszej kolejnej liczby całkowitej, większej od otrzymanego ilorazu**, np. $359 : 2 = 179,5$ - to większość bezwzględna wynosi 180, bowiem liczba 180 jest pierwszą liczbą całkowitą, większą od połowy liczby 359.

Przykładowo, Konstytucja przewiduje wymóg uzyskania **bezwzględnej większości głosów** w następujących przypadkach:

- uchwała w sprawie tajności obrad Sejmu (art. 113),
- uchwała Sejmu odrzucająca poprawkę zaproponowaną w uchwale Senatu lub uchwałę Senatu odrzucającą ustawę (art. 121 ust. 3),
- uchwała Sejmu o zarządzeniu referendum ogólnokrajowego (art. 125 ust. 2),
- uchwała Sejmu o wyrażeniu Radzie Ministrów wotum zaufania (art. 154 ust. 2),
- uchwała Sejmu o wyborze Prezesa Rady Ministrów i na jego wniosek pozostałych członków Rady Ministrów (art. 154 ust. 3),
- uchwała Sejmu o wyrażeniu Radzie Ministrów wotum nieufności (art. 158 ust. 1). Jest to szczególny rodzaj większości bezwzględnej, tzw. **większość absolutna**, liczona od ustawowej liczby posłów (460),

- uchwała Sejmu o wyrażeniu ministrowi wotum nieufności (art. 159 ust. 2). Jest to również przykład większości absolutnej.

Istotą większości kwalifikowanej jest ustalenie przez normę prawną szczególnej proporcji głosów, wymaganej dla podjęcia uchwały (ustawy).

Specyficznym przypadkiem większości kwalifikowanej jest jednomyślność, która jednak na gruncie polskiego prawa parlamentarnego nie występuje.

Zbliżona do niej forma podejmowania ustaleń ma miejsce w Konwencji Seniorów, który działa w oparciu o regułę *consensusu*, w swym skutku zdecydowanie zbliżoną do jednomyślności postrzeganej jako brak sprzeciwu.

Konstytucja dla określenia większości kwalifikowanej używa postaci ułamkowej (np. 2/3 lub 3/5), a więc przez stosunek wyższy niż co najmniej połowa oddanych głosów.

Uzależnia (po spełnieniu warunku kworum) obliczanie większości kwalifikowanej **od ustawowej liczby posłów**, np.:

- uchwała w sprawie skrócenia kadencji Sejmu jest podejmowana większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby posłów, tzn. 2/3 z 460, czyli co najmniej 307 głosów (art. 98 ust. 3),

- uchwała Sejmu o pociągnięcie członka Rady Ministrów do odpowiedzialności konstytucyjnej jest podejmowana większością 3/5 ustawowej liczby posłów, tzn. 3/5 z 460, czyli 276 głosów (art. 156 ust. 2)

lub też **od liczby posłów biorących udział w głosowaniu**, np:

- ponowne uchwalenie ustawy następuje większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 122 ust. 5),

- uchwalenie ustawy o zmianie Konstytucji następuje większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 235 ust. 4),

- uchwalenie ustawy wyrażającej zgodę na ratyfikację umowy, w wyniku której Rzeczpospolita Polska przekaże organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach następuje większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 90 ust. 2).

2. Poselski obowiązek obecności i udziału w głosowaniu

2.1. Obecność i udział w głosowaniu

Zgodnie z art. 8 ust. 1 (zdanie pierwsze) Regulaminu Sejmu, **posła obowiązuje obecność i czynny udział w posiedzeniach Sejmu oraz organów Sejmu, do których został wybrany** (podobnie w art. 3 i art. 13 ust. 1 ustawy o wykonywaniu mandatu posła i senatora).⁴

Obecność posła na posiedzeniu Sejmu potwierdzana jest na liście obecności. Jest ona wykładana każdego dnia posiedzenia przez dwie godziny od rozpoczęcia obrad. Lista obecności, po upływie czasu, na jaki została wyłożona, deponowana jest każdorazowo u Marszałka Sejmu (art. 8 ust. 4 regulaminu Sejmu). Obecność potwierdzają również wydruki udziału w głosowaniach.

Obecność na posiedzeniu komisji lub podkomisji poseł potwierdza podpisem na liście obecności (art. 8 ust. 4a regulaminu Sejmu).

Udział posła w głosowaniach podczas posiedzeń Sejmu i w komisjach sejmowych **jest jednym z podstawowych obowiązków** (art. 8 ust. 3 regulaminu Sejmu).

W razie niemożności wzięcia udziału w posiedzeniu Sejmu lub komisji, poseł w miarę możliwości zawiadamia przed terminem posiedzenia odpowiednio Marszałka Sejmu lub przewodniczącego komisji, a następnie jest obowiązany w ciągu 7 dni usprawiedliwić w formie pisemnej swoją nieobecność odpowiednio przed Marszałkiem Sejmu lub przewodniczącym komisji. Tryb składania usprawiedliwień określi Prezydium Sejmu (art. 8 ust. 5 Regulaminu Sejmu).

Za przyczyny usprawiedliwiające niemożność wzięcia udziału przez posła w posiedzeniu Sejmu lub komisji bądź w głosowaniu, Regulamin Sejmu uznaje (art. 8 ust. 5a):

⁴ Ustawa z dnia 9 maja 1996 r. o wykonywaniu mandatu posła i senatora (Dz.U. Nr 73, poz. 350 z późn. zm.).

- chorobę albo konieczność opieki nad chorym,
 - wyjazdy zagraniczne lub krajowe z polecenia Sejmu, Marszałka Sejmu lub komisji, akceptowane przez Prezydium Sejmu,
 - zbieg posiedzeń komisji lub podkomisji, do których poseł należy, jeżeli brał udział w jednym z tych posiedzeń, a w razie zbiegu posiedzenia Sejmu oraz komisji lub podkomisji - wykonywanie funkcji posła sprawozdawcy lub zabieranie głosu na posiedzeniu Sejmu,
 - urlop udzielony posłowi przez Marszałka Sejmu,
 - inne ważne, niemożliwe do przewidzenia lub nieuchronne przeszkody.
- Należy wskazać, że zgodnie z brzmieniem art. 8 ust. 6 Regulaminu Sejmu **informacje o nieusprawiedliwionych nieobecnościach posłów** na posiedzeniu Sejmu lub komisji sejmowej **są jawne**.

2.2. Odpowiedzialność za naruszenie obowiązku obecności i udziału w głosowaniu

Zgodnie z art. 24 regulaminu Sejmu, Marszałek Sejmu zarządza obniżenie uposażenia i diety albo jednego z tych świadczeń, jeśli tylko ono przysługuje posłowi:

- o 1/30 za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności na posiedzeniu Sejmu lub za nie wzięcie w danym dniu udziału w więcej niż 1/5 głosowań,
- o 1/30 za każdy dzień nieusprawiedliwionej nieobecności na posiedzeniu komisji, jeżeli liczba tych nieobecności przekroczyła 1/5 liczby posiedzeń w miesiącu kalendarzowym.

O zarządzeniu potrącenia Marszałek Sejmu powiadamia posła, podając liczbę i wykaz dni nieusprawiedliwionej nieobecności. Wykazy sporządza się w terminie 14 dni od zakończenia każdego miesiąca kalendarzowego.

Od zarządzenia Marszałka Sejmu, w zakresie ustalenia liczby dni nieusprawiedliwionej nieobecności, posłowi przysługuje, w terminie 14 dni od doręczenia powiadomienia, wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy przez Marszałka Sejmu.

Potrącenia dokonuje się nie wcześniej niż po upływie 14 dni od dnia, w którym Marszałek Sejmu zarządzi potrącenie, lub po ponownym rozpatrzeniu sprawy z wniosku posła.

Informacje dotyczące potrąceń są jawne.

W przypadku, gdy poseł nie pobiera wynagrodzenia ani diety poselskiej (np. przy zbiegu diet wybrał dietę z tytułu wykonywania innej funkcji), wówczas stosuje się przepisy o odpowiedzialności regulaminowej (art. 24 ust. 3 regulaminu Sejmu).

Prezydium Sejmu w drodze uchwały, po rozpatrzeniu opinii Komisji Regulaminowej i Spraw Poselskich, może (art. 22 regulaminu Sejmu):

- zwrócić posłowi uwagę,
- udzielić posłowi upomnienia,
- udzielić posłowi nagany.

Od uchwały Prezydium Sejmu przysługuje posłowi, w terminie 14 dni od dnia jej doręczenia, odwołanie do Sejmu. W przypadku niewniesienia odwołania, Prezydium Sejmu podaje uchwałę do wiadomości Sejmu.

Jeśli poseł wniósł odwołanie, to Prezydium Sejmu wprowadza je do porządku dziennego najbliższego posiedzenia Sejmu, który rozpatruje odwołanie wysłuchując przedstawiciela Prezydium Sejmu; prawo do zabrania głosu przysługuje również posłowi, który wniósł odwołanie. Nad odwołaniem nie przeprowadza się dyskusji.

Sejm po rozpatrzeniu odwołania może w drodze uchwały uchylić uchwałę Prezydium Sejmu lub utrzymać ją w mocy.

3. Zasada jawności posiedzeń Sejmu i komisji sejmowych

Art. 113 Konstytucji stanowi, że posiedzenia Sejmu są jawne, co rozstrzyga tym samym o **jawności przeprowadzanych głosowań**.

Jeżeli wymaga tego **dobro państwa**, Sejm, na wniosek Prezydium Sejmu lub co najmniej 30 posłów (art. 98 ust. 2 regulaminu Sejmu), może bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, uchwalić **tajność obrad**.

Również posiedzenia komisji sejmowych są jawne, i podobnie - komisja może postanowić odbycie posiedzenia zamkniętego (art. 82 regulaminu Sejmu).

4. Wybrane przypadki głosowań w Sejmie

Przypadki głosowań w Sejmie najlepiej przedstawić przy uwzględnieniu funkcji, jakie pełni izba.

4.1. Funkcja kreacyjna - wybór, powoływanie i odwoływanie osób wchodzących w skład kolegialnych organów pozasejmowych oraz osób zajmujących stanowiska państwowe. Pomijamy w tym miejscu procedury wyboru organów wewnętrznych Sejmu (kierowniczych i pomocniczych).

Uchwały Sejmu w sprawie wyboru albo powołania (i odwołania) zapadają **bezwzględną większością głosów** w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

wyjątek: powołanie (i odwołania) Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu następuje **większością 3/5 głosów** w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

4.1.1. Sejm wybiera:

- Prezesa Rady Ministrów oraz proponowanych przez niego członków Rady Ministrów w sytuacji określonej w art. 154 ust. 3 Konstytucji.

- 4 posłów - członków Krajowej Rady Sądownictwa (art. 187 ust. 1 Konstytucji),

- 15 sędziów Trybunału Konstytucyjnego (art. 194 ust. 1 Konstytucji),

- 2 zastępców przewodniczącego i 16 członków Trybunału Stanu (art. 199 ust. 1 Konstytucji),

- 4 członków Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji (art. 214 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 7 ust. 1 ustawy o radiofonii i telewizji),

- 11 członków Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (art. 15 ust. 3 ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu)⁵,

4.1.2. Sejm powołuje:

- Prezesa Najwyższej Izby Kontroli (art. 205 ust. 1 Konstytucji),

- Rzecznika Praw Obywatelskich (art. 209 ust. 1 Konstytucji),

- Prezesa Narodowego Banku Polskiego (art. 227 ust. 3 Konstytucji),

- 3 członków Rady Polityki Pieniężnej (art. 227 ust. 5 Konstytucji w zw. z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy o Narodowym Banku Polskim,⁶

- Rzecznika Praw Dziecka (art. 4 ust. 1 ustawy o Rzeczniku Praw Dziecka)⁷,

- Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (art. 10 ust. 1 ustawy z przypisu),

- Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (art. 8 ust. 2 ustawy o ochronie danych osobowych)⁸.

⁵ Ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz.U. Nr 155, poz. 1016 z późn. zm.).

⁶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. Nr 140, poz. 938 z późn. zm.).

⁷ Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. Nr 6, poz. 69).

⁸ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. Nr 133, poz. 883 z późn. zm.).

4.2. Funkcja kontrolna - egzekwowanie przez Sejm odpowiedzialności politycznej Rady Ministrów i poszczególnych jej członków oraz rozstrzyganie o pociągnięciu do odpowiedzialności konstytucyjnej przed Trybunałem Stanu.

4.2.1. Sejm *in pleno* w zakresie odpowiedzialności politycznej, podejmuje uchwały w sprawach:

- udzielenia Radzie Ministrów wotum zaufania (art. 154 ust. 2 Konstytucji, tzw. I faza tworzenia rządu; uchwała zapada bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów),
- udzielenia Radzie Ministrów wotum zaufania (art. 155 ust. 1 Konstytucji, tzw. III faza tworzenia rządu; uchwała zapada zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów),
- wyrażenia Radzie Ministrów wotum nieufności (art. 158 ust. 1, tzw. konstruktywne wotum nieufności; uchwała zapada większością głosów ustawowej liczby posłów),
- wyrażenia ministrowi wotum nieufności (art. 159 ust. 2 Konstytucji; uchwała zapada większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów),
- wyrażenia Radzie Ministrów wotum zaufania (art. 160 Konstytucji, tzw. wotum zaufania *ad hoc*; uchwała zapada większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów),
- udzielenia lub odmowy udzielenia Radzie Ministrów absolutorium (art. 226 ust. 2 Konstytucji; przepis ten nie wskazuje większości, zatem uchwała, zgodnie z art. 120, zdanie drugie Konstytucji, zapada zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów).

4.3. Funkcja prawodawcza - rozpatrywana w płaszczyźnie ustrojodawczej (zmiana Konstytucji), ustawodawczej (uchwalanie ustaw) i uchwałodawczej (podejmowanie uchwał).

4.3.1. Ustawę o zmianie Konstytucji uchwała Sejm większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (oraz - w jednakowym brzmieniu - Senat bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów - art. 235 ust. 4 Konstytucji).

4.3.2. Sejm uchwała ustawy zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, chyba że Konstytucja przewiduje inną większość (art. 120 Konstytucji).

Konstytucja w dwóch przypadkach wymaga dla uchwalenia ustawy większości innej niż zwykła:

- pierwszy dotyczy ustawy wyrażającej zgodę na ratyfikację umowy międzynarodowej, na podstawie której Rzeczpospolita Polska przekaze organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach (art. 90 ust. 1). Ustawa taka jest uchwalana przez Sejm większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (podobnie przez Senat - art. 90 ust. 2).
- drugi dotyczy ponownego uchwalenia ustawy przez Sejm w wyniku skorzystania przez Prezydenta z instytucji tzw. weta zawieszającego. Ponowne uchwalenie ustawy (tzn. odrzucenie weta) następuje większością 3/5 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 122 ust. 5).

4.3.3. Sejm podejmuje uchwały zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, jeżeli ustawa lub uchwała Sejmu nie stanowi inaczej (art. 120, zdanie drugie Konstytucji).

• Wśród uchwał podejmowanych w toku postępowania ustawodawczego istotne znaczenie ma uchwała w sprawie odrzucenia projektu ustawy w całości.

Jest ona uchwalana przez Sejm zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów tylko wtedy, gdy podczas pierwszego czytania (w Sejmie lub w komisji) został

zgłoszony wniosek o odrzucenie ustawy w całości (art. 36 ust. 2 regulaminu Sejmu w zw. z art. 120, zdanie drugie Konstytucji).

Za najważniejsze zaś należy uznać uchwały Sejmu w sprawie:

- uchwały Senatu odrzucającej ustawę,
- poprawek zaproponowanych w uchwale Senatu.

Uchwałę Senatu odrzucającą ustawę albo poprawkę zaproponowaną w uchwale Senatu, uważa się za przyjętą, jeżeli Sejm nie odrzuci jej bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 121 ust. 3 Konstytucji).

Skutki o charakterze ustrojowym wywołują uchwały Sejmu w sprawach:

- skrócenia kadencji Sejmu (art. 98 ust. 3 Konstytucji). Uchwała jest podejmowana większością co najmniej 2/3 głosów ustawowej liczby posłów. Skrócenie kadencji Sejmu oznacza jednocześnie skrócenie kadencji Senatu oraz nakłada na Prezydenta obowiązek jednoczesnego (wraz ze skróceniem kadencji) zarządzenia wyborów i wyznaczenia ich daty na dzień przypadający nie później niż w ciągu 45 dni od dnia podjęcia przez Sejm uchwały (art. 98 ust. 5, zdanie pierwsze),

- zarządzenia referendum ogólnokrajowego w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa (art. 125 ust. 1 Konstytucji). Referendum takie ma prawo zarządzić Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 125 ust. 2 Konstytucji),

- wyboru trybu wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej, na podstawie której Rzeczpospolita Polska przekaze organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach (art. 90 ust. 3 Konstytucji). Uchwałę w sprawie wyboru trybu wyrażenia zgody na ratyfikację podejmuje Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów (art. 90 ust. 4 Konstytucji).